

(مقاله پژوهشی)

مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای اساتید دروس تربیت بدنی عمومی دانشگاه‌ها

دکتر مهدی سلیمی*

گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه اصفهان

تاریخ دریافت: 94/4/3 تاریخ پذیرش: 94/7/1

چکیده

زمینه: کارایی اساتید یکی از ارکان اثربخشی دروس تربیت بدنی عمومی در دانشگاه‌هاست که این موضوع تحقق نمی‌یابد مگر اینکه اخلاق حرفه‌ای از جانب این اساتید به‌طور کامل مورد توجه قرار گیرد، لذا هدف از پژوهش حاضر بررسی مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای اساتید دروس تربیت بدنی عمومی بود.

روش: جامعه آماری شامل تمامی دانشجویان دانشگاه اصفهان برابر با 12954 نفر بود که حجم نمونه براساس جدول کرجسی و مورگان برابر 375 نفر محاسبه و به‌صورت تصادفی گزینش گردیدند. پرسشنامه پژوهش به‌صورت محقق ساخته و براساس مطالعات کتابخانه‌ای و جمع‌بندی نظرات اساتید خبره بر مبنای تکنیک دلفی طراحی گردید که روایی محتوی و صوری آن براساس نظرات اساتید و روایی سازه آن با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی تأیید شد. همچنین آلفای کرونباخ 0/85 بیانگر پایایی مطلوب آن بود.

یافته‌ها: نتایج آزمون تی نشان داد که از 27 شاخص مورد مطالعه تنها میانگین شاخص امکان ایجاد ارتباط با استاد در مواقع لزوم خارج از کلاس، از مؤلفه ارتباط با دانشجو از سطح متوسط پایین‌تر بود. همچنین شاخص‌های مرتبط با هر مؤلفه با استفاده از آزمون فریدمن رتبه‌بندی شدند.

نتیجه‌گیری: استفاده از تمرینات و آزمون‌های مهارتی مناسب و استاندارد؛ جلوگیری از دل زدگی دانشجویان و علاقه‌مند نمودن آنها به ورزش؛ پرهیز از شوخی و طنزهای ناشایست؛ استفاده از ارزشیابی نسبی در مورد عملکرد مهارتی دانشجو؛ و فروتنی و پرهیز از تکبر و خودبرتربینی؛ از مهم‌ترین شاخص‌های اخلاق حرفه‌ای در اساتید تربیت بدنی عمومی است.

کلید واژگان: اخلاق حرفه‌ای، تربیت بدنی، مؤلفه‌های اخلاقی

سر آغاز

حرفه‌های گوناگون پاسخ داده و برای آن اصولی خاص متصور گردد (2 و 3). اخلاق حرفه‌ای مجموعه استانداردها و قواعدی است که بر نحوه رفتار تمام اعضای یک حرفه اعمال می‌شود (4) و (5). رعایت اصول اخلاق حرفه‌ای⁵ به معنای در نظر گرفتن منافع و اهداف سازمان است که منجر به ایجاد منافع بلندمدت برای سازمان و حوزه کاری می‌گردد (6 و 7). رعایت اخلاق حرفه‌ای، تأثیر شگرفی بر نتایج عملکرد شغلی فرد و مجموعه داشته و بهره‌وری را به شدت افزایش می‌دهد، از طرفی ضعف

اعضای هیئت علمی و اساتید از مهم‌ترین ارکان دانشگاه‌ها هستند و بقای امر تدریس در دانشگاه‌ها علاوه بر تخصص علمی در رشته‌های مورد نظر هر دانشگاه، به نحوه رفتار حرفه‌ای¹ و شخصی اساتید² در موسسات آموزشی بستگی دارد (1). علم اخلاق³ شاخه‌ای مهم از علوم انسانی، و اخلاق حرفه‌ای⁴ یکی از شعبه‌های جدید علم اخلاق است که می‌کوشد به مسائل اخلاقی

* نویسنده مسؤول: نشانی الکترونیکی: m_salimi_3 @ yahoo.com

اخلاق حرفه‌ای می‌تواند انرژی مجموعه را به انرژی منفی تبدیل و توان سازمان به‌جای صرف در مسیر دستیابی به هدف به سمت و سوهای دیگر منحرف شود (8 و 9).

آموزش عالی نظامی حرفه‌ای است و اساتید دانشگاه‌ها به‌عنوان افرادی که مسئولیت تعلیم و تربیت دانشجویان را برعهده دارند باید از اصول اخلاق حرفه‌ای معلمی آگاهی داشته و به آن پایبند باشند. رعایت اخلاق آموزشی⁶ تضمین کننده سلامت فرآیند یاددهی یادگیری⁷ در دانشگاه است و موجب افزایش تعهد پاسخگویی مدرسان نسبت به نیازهای دانشجویان می‌شود (10). اما آنچه مهم است اینکه انسان‌ها اخلاقی زاده نمی‌شوند و باید تربیت شوند. از دید علما آدمی تربیت شده است که آنچه فضیلت نامیده می‌شود در او رشد کرده و به صورت ملکه در آید (11). پیامبر اسلام نیز می‌فرماید: «بِالتَّعْلِيمِ ارْسَلْتُ»، یعنی: «من برای تعلیم فرستاده شده‌ام»، و در جایی دیگر می‌فرماید: «أَنْمَا بَعَثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ»، به این معنی که: «من برانگیخته شدم تا اخلاق نیک را تکمیل نمایم». این دو فرمایش بر این دلالت دارند که تعلیم و تربیت در کنار هم بوده و مورد تأکید دین مبین اسلام هستند. بر این اساس، ضروری است افرادی که در تعلیم و آموزش افراد جامعه نقش دارند، در مرحله اول وظایف اخلاقی مرتبط با حرفه خود را بشناسند تا مسئولیت‌های شغلی خود را بدون نیاز به هرگونه ناظر خارجی به خوبی انجام دهند؛ و در مرحله بعد متوجه باشند که در جایگاه شغلی خود وظیفه تربیت اخلاقی افراد را هم به‌عهده دارند و لذا برای انجام این وظیفه ابتدا خود باید ملتزم به اخلاق عملی باشند. عرصه آموزش عالی و دانشگاهی کارکردهای مختلفی دارد که مهمترین و گسترده‌ترین آنها، آموزش علمی و عملی دانشجویان در رشته‌های مختلف است. اساتید و اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها که بخش عمده این کارکرد به‌عهده آنهاست به سبب حرفه معلمی خود، وظایف و مسئولیت‌های اخلاقی⁸ دارند که از آنها به نام اخلاق حرفه‌ای معلمی یاد می‌شود. اخلاق حرفه‌ای معلمی مؤلفه‌هایی دارد که به‌طور عمده بر دو بخش فوق یعنی وظایف اخلاقی استاد در انجام نقش تعلیمی که به‌عهده دارد و وظایف اخلاقی استاد در راستای نقش تربیتی که دارد تمرکز دارند (10).

لذا با توجه به نقش و کارکرد مثبت توجه به اصول اخلاق حرفه‌ای در مشاغل مختلف، امروزه اندیشمندان و محققان در حیطه‌های مختلف علاقه زیادی به بررسی و تحقیق پیرامون این موضوع از خود نشان داده‌اند. در این میان به دلیل نقش کلیدی چند جانبه‌ای که آموزش عالی در توسعه اجتماعی⁹ دارد، مقوله اخلاق حرفه‌ای اساتید و اعضای هیئت علمی دانشگاه به میزان قابل توجهی مورد توجه بوده است.

از طرفی تربیت بدنی و ورزش در سراسر دنیا بخشی تکمیلی و جدانشدنی از سیستم‌های آموزشی¹⁰ است (12). شهرنشینی و زندگی ماشینی انسان را از طبیعت دور کرده، تغذیه او را غنی تر کرده و به شدت از فعالیت بدنی‌اش کاسته است. در چاره جویی، انسان عصر جدید ورزش را با زندگی خویش عجین کرده و دولت‌ها تربیت بدنی و ورزش را در مدارس و دانشگاه‌ها اجباری کرده‌اند. تربیت بدنی، فرآیندی آموزشی است که در آن از فعالیت جسمانی به عنوان راهی به‌منظور کسب مهارت، آمادگی، دانش و نگرش مثبت¹¹ در راستای رشد مطلوب، سلامت عمومی¹² و به حداکثر رساندن فرصت‌ها برای اجرای فعالیت‌های بدنی استفاده می‌شود (13). تاثیر پذیری افراد از تربیت بدنی در نظام آموزشی، از دبستان شروع و با گذراندن دوره‌های راهنمایی و متوسطه در دانشگاه به تکامل می‌رسد. در کشورهایی که این موسسات آموزشی در تحقق اهداف درس تربیت بدنی و ورزش موفق بوده‌اند، ورزش در میان افراد جامعه نهادینه شده و جوانان و بزرگسالان برای ورزش از منابع شخصی هزینه می‌کنند. در دانشگاه لازم است در کنار فراگیری تحصیلات عالی قابلیت جسمانی دانشجویان که آینده سازان کشور هستند مورد توجه قرار گیرد. در این راستا بعد از انقلاب فرهنگی واحدهای تربیت بدنی 1 و 2 جز واحدهای رسمی دانشجویان محسوب شد (14). دانشگاه، آخرین مکانی است که یک جوان در آنجا آمادگی‌ها و توانایی‌های خود را برای زندگی و مشغله بعد از فراغت از تحصیل کامل می‌کند و بخش مهمی از این آمادگی، آمادگی جسمانی و در شرایط مطلوب تر در کنار آن آمادگی مهارت‌های ورزشی است (15). برگزاری مناسب کلاس‌های تربیت بدنی دانشگاه‌ها به سهم خود، فرهنگ مناسب ورزشی را در جوامع به شدت نیازمند امروزی، گسترش می‌دهد (16). دروس تربیت بدنی

و فعالیت های ورزشی در دوران تحصیلی دانشجویان، علاوه بر مرتفع ساختن نیازهای آموزشی مختلف آنها، در جهت حل مشکلات اجتماعی و فرهنگی، و حتی اقتصادی افراد در جامعه نیز نقش مهمی را ایفا می نماید (17 و 18).

اجرای واحدهای تربیت بدنی در دانشگاه ها سالانه میلیاردها ریال هزینه بر نظام آموزشی تحمیل می کند. اهداف مهم این درس را در سه زمینه خلاصه می کنند: ایجاد گرایش و بینش مطلوب نسبت به ورزش و نقش آن در تأمین سلامت فردی و اجتماعی، تأمین آمادگی جسمانی مطلوب برای دانشجویان، و ایجاد عادات صحیح ورزشی و بهره وری از شیوه مناسب زندگی در عصر فناوری (16). لذا به نظر می رسد جهت دستیابی به اهداف درس تربیت بدنی عمومی¹³ در دانشگاه ها، یکی از اثربخش ترین ارکان، کارایی اساتیدی باشد که این درس را برای دانشجویان تدریس می نمایند، و این موضوع تحقق نمی یابد مگر اینکه اخلاق حرفه ای از جانب این اساتید به خوبی مورد توجه قرار گیرند. اما آنچه که در عمل مشاهده می گردد، در بسیاری موارد ضرورت درس عمومی تربیت بدنی توسط دانشجویان، مسئولین آموزشی دانشگاه ها، و حتی خود اساتید درک نمی شود، و ارزش این درس متعادل با ارزش واقعی آنها در نظر گرفته نمی شود. عدم توجه کافی و جدیت لازم به ضرورت گذراندن صحیح این درس به مانند سایر دروسی که دانشجویان ملزم به گذراندن آنها در دوران تحصیل خود هستند، موجب ایجاد فرهنگی غلط در دانشگاه ها شده است که نگاه تمامی افراد دخیل در این فرآیند آموزشی را نسبت به این درس دچار اشتباه کرده است و در برخی موارد این موضوع تا جایی پیش رفته است که خود اساتید نیز سعی می نمایند که با صرف کمترین زمان، انرژی، مطالعه، و جدیت؛ کلاس های مرتبط را سپری نمایند. لذا به نظر می رسد که شناسایی و سازماندهی مؤلفه ها و شاخص های اخلاق حرفه ای اساتید، بتواند در جهت بهبود بهره وری درس تربیت بدنی عمومی بسیار اثرگذار باشد.

بر این اساس هدف پژوهش حاضر دستیابی به پاسخ سوالات زیر می باشد:

1. مؤلفه ها و شاخص های اخلاق حرفه ای اساتید درس تربیت بدنی عمومی کدامند و چگونه سازماندهی می شوند؟

2. در میان شاخص های مرتبط با هر یک از مؤلفه های اخلاق حرفه ای در اساتید درس تربیت بدنی عمومی، کدام یک دارای اولویت بالاتری می باشند؟

3. آیا بین نظرات دانشجویان دختر و پسر پیرامون شاخص های اخلاق حرفه ای در اساتید درس تربیت بدنی عمومی، تفاوت معناداری وجود دارد؟

روش

پژوهش حاضر کاربردی بوده و در زمره پژوهش های زمینه یابی جای دارد. جامعه آماری پژوهش تمامی دانشجویان دانشگاه اصفهان برابر با 12954 نفر را شامل می گردد، که حجم نمونه براساس جدول کرجسی و مورگان 375 نفر محاسبه و به صورت تصادفی گزینش گردیدند. ابزار گردآوری پرسشنامه پژوهشگر ساخته بود. به منظور شناسایی شاخص های (سوالات) اخلاق حرفه ای، در مرحله نخست به مطالعه کتابخانه ای با استفاده از واژه های اخلاق، اخلاق حرفه ای، حرفه ای گری، منش، مسئولیت اخلاقی، و دیگر واژگان مرتبط در پایگاه های معتبر پرداخته شد، که پس از جمع آوری شاخص های خام در این مرحله به سازماندهی آنها اقدام گردید. در گام بعد با استفاده از تکنیک دلفی و با همکاری چهار نفر از اساتید خبره در حیطه پژوهش، در سه مرحله به یک جمع بندی نهایی پیرامون شاخص ها بر اساس هدف و جامعه تحقیق دست پیدا شد که بر این اساس پرسشنامه پژوهش شامل 27 سوال طراحی گردید. روایی محتوی و صوری پرسشنامه بر اساس نظرات 12 نفر از اساتید آشنا به حیطه پژوهش؛ و روایی سازه توسط تحلیل عاملی اکتشافی² مورد بررسی و تایید قرار گرفت. همچنین پس از جمع آوری پرسشنامه های توزیع شده از یک گروه نمونه 30 نفری، ضریب آلفای کرونباخ عددی معادل 0/85 را نشان داد که نشانگر پایایی مطلوب پرسشنامه طراحی شده بود.

جهت تجزیه و تحلیل داده های حاصل از پرسشنامه های جمع آوری شده نیز علاوه بر از تحلیل عاملی اکتشافی، تی تک نمونه، فریدمن، لوین و تی دو نمونه مستقل استفاده گردید.

یافته‌ها

برای شروع مرحله دوم حذف گردیدند. در این جدول ردیف هر سوال برابر با ردیف آن سوال در پرسشنامه پژوهش می‌باشد.

جدول 2: ستاده مربوط به اشتراک اولیه و اشتراک استخراجی

سوال	اشتراک اولیه	اشتراک استخراجی	سوال	اشتراک اولیه	اشتراک استخراجی
1	1/000	0/445	14	1/000	0/471
2	1/000	0/499	15	1/000	0/576
4	1/000	0/449	16	1/000	0/343
5	1/000	0/365	18	1/000	0/367
6	1/000	0/435	22	1/000	0/377
7	1/000	0/546	23	1/000	0/577
8	1/000	0/326	24	1/000	0/430
9	1/000	0/427	25	1/000	0/595
10	1/000	0/420	26	1/000	0/488
12	1/000	0/502	27	1/000	0/496
13	1/000	0/542	-	-	-

جدول شماره 3 بیانگر بار عاملی است که آن شاخص را در

شاخص KMO در جدول شماره 1 کفایت نمونه‌گیری را تایید می‌نماید، و با توجه به مقدار سطح معناداری آزمون کرویت بارتلست که کوچکتر از 0/05 است، مشخص است که تحلیل عاملی برای شناسایی ساختار و مدل عاملی، مناسب است و فرض شناخته بودن ماتریس همبستگی، رد می‌گردد.

جدول 1: آزمون شاخص KMO و کرویت بارتلست

شاخص KMO جهت کفایت نمونه‌گیری	0/699
آزمون بارتلست	کای اسکوار
	1157
	درجه آزادی
	210
	سطح معناداری
	0/001

جدول شماره 2، به ترتیب اشتراک اولیه و اشتراک استخراجی سوالات را نشان می‌دهد. این جدول در دومین مرحله روند تحلیل عاملی حاصل شده است، و در ستاده اول 6 سوال 3، 11، 17، 19، 20، و 21 که اشتراک استخراجی آنها کمتر از 0/3 بود،

جدول 3: طبقه‌بندی شاخص‌های اخلاق حرفه‌ای اساتید تربیت بدنی عمومی در ماتریس چرخش یافته اجزا

مولفه	سوال	نماد	بار عاملی	شاخص
ارتباط با دانشجو	Q1	A1	0/443	رعایت ادب و نزاکت در برخورد با دانشجویان
	Q2	A2	0/639	حفظ اسرار دانشجویان
	Q4	A3	0/270	امکان ایجاد ارتباط با استاد در مواقع لزوم خارج از کلاس
	Q5	A4	0/402	جلب اعتماد و احترام به دانشجویان
	Q12	A5	0/440	پرهیز از شوخی و طنزهای ناشایست
	Q22	A6	0/463	پرهیز از توبیخ و سرزنش دانشجو به جهت عدم توانایی در اجرای مهارت
	Q25	A7	0/541	توجه به نظرات، پیشنهادات، و درخواست‌های منطقی و معقول دانشجویان
ارزشیابی	Q10	B1	0/410	استفاده از ارزشیابی نسبی در مورد عملکرد مهارتی دانشجو
	Q15	B2	0/708	رعایت عدالت در برخورد با دانشجویان به ویژه در ارزشیابی و نمره‌دهی
ویژگی‌های شخصیتی	Q7	C1	0/306	داشتن روحیه تحمل و بردباری و سعه صدر در آموزش و ارتباط با دانشجویان
	Q8	C2	0/224	داشتن انگیزه کافی برای حضور در کلاس و آموزش مهارت‌های ورزشی
	Q9	C3	0/349	داشتن روحیه و انگیزه لازم جهت همکاری در اجرای مهارت دانشجو
	Q16	C4	0/399	فروتنی و پرهیز از تکبر و خود برتری
	Q18	C5	0/269	مسئولیت‌پذیری در قبال آموزش صحیح مهارت‌های ورزشی با دانشجویان
	Q24	C6	0/519	آگاهی و درک لازم از وضعیت جسمانی دانشجویان و سطح میزان تحمل فشار
داشتن برنامه و به روز بودن	Q6	D1	0/226	استفاده از تمرینات و آزمون‌های مهارتی مناسب و استاندارد
	Q23	D2	0/517	ارائه تمرینات و آزمون‌ها با توجه به سطح توانایی و تحمل فشار دانشجویان
	Q26	D3	0/431	داشتن اطلاعات روز ورزشی (به روز بودن دانش ورزشی)
	Q27	D4	0/379	اشراف بر انجام مهارت‌ها، و آموزش صحیح عملی آنها به دانشجویان
رشد و ارتقاء دانشجو	Q13	E1	0/390	توجه به رشد تهذیب نفس و تعالی شخصیت در خود و دانشجویان
	Q14	E2	0/421	جولوگیری از دل زدگی دانشجویان و علاقه‌مند نمودن آنها به ورزش

لزوم خارج از کلاس، پایین تر از سطح متوسط بود؛ از ارائه آن به عنوان ورودی آزمون فریدمن خودداری گردید. همان طور که در جدول 5 ملاحظه می‌گردد، با توجه به کای اسکوار و سطح معناداری به دست آمده، فرض یکسان بودن 7 شاخص تعریف شده رد می‌شود و مشخص می‌گردد که این شاخص‌ها تاثیر یکسانی در مؤلفه ارتباط با دانشجو اخلاق حرفه‌ای اساتید دروس تربیت بدنی عمومی دانشگاه‌ها ندارند. بر همین اساس در میان شاخص‌های مؤلفه ارتباط با دانشجو، پرهیز از شوخی و طنزهای ناشایست؛ جلب اعتماد و احترام به دانشجویان؛ حفظ اسرار دانشجویان؛ و پرهیز از توییخ و سرزنش دانشجو به جهت عدم توانایی در اجرای مهارت؛ به ترتیب در اولویت و سایر شاخص‌های مورد مطالعه در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند. نتایج آزمون فریدمن در جدول 5 به وضوح موید یافته‌های حاصل از جدول 4 و آزمون تی است.

ماتریس چرخش یافته اجزا به مؤلفه کلی نسبت می‌دهد. در این جدول هر شاخص با توجه به بزرگ بودن همبستگی، به آن مؤلفه وصل می‌شود. چرخش شاخص‌ها به منظور به حداکثر رساندن رابطه با مؤلفه‌ها انجام می‌پذیرد. در این مرحله با توجه به شاخص‌های قرار گرفته در هر طبقه و پیشینه پژوهش، 5 مؤلفه کلی (اصلی) ارتباط با دانشجو، ارزشیابی، ویژگی‌های شخصیتی، رشد و ارتقاء دانشجو، و داشتن برنامه و به روز بودن؛ در نظر گرفته شد. پس از طبقه‌بندی شاخص‌ها در جدول 3، به تحلیل داده‌ها در هر طبقه یا مؤلفه پرداخته می‌شود. در این مرحله به عنوان نمونه به تحلیل داده‌ها پیرامون مؤلفه ارتباط با دانشجو اقدام و در مورد سایر مؤلفه‌ها به ارائه گزارش نتیجه نهایی اکتفا می‌گردد. جدول شماره 4، نتایج آزمون تی تک نمونه، جهت مقایسه میانگین هر یک از شاخص‌های مؤلفه ارتباط با دانشجو با سطح متوسط را نشان می‌دهد.

جدول 4: نتایج آزمون تی تک نمونه جهت مقایسه میانگین شاخص‌های مؤلفه ارتباط با دانشجو با سطح متوسط

ردیف	شاخص‌های مؤلفه ارتباط با دانشجو	سطح متوسط	میانگین	Sd	t	Sig
A1*	رعایت ادب و نزاکت در برخورد با دانشجویان	3	3/27	1/27	4/17	0/001
A2*	حفظ اسرار دانشجویان	3	3/62	1/12	10/65	0/001
A3	امکان ایجاد ارتباط با استاد در مواقع لزوم خارج ...	3	2/94	1/25	-0/95	0/345
A4*	جلب اعتماد و احترام به دانشجویان	3	3/75	1/02	14/27	0/001
A5*	پرهیز از شوخی و طنزهای ناشایست	3	3/76	1/04	14/19	0/001
A6*	پرهیز از توییخ و سرزنش دانشجو به جهت عدم ...	3	3/62	1/11	10/87	0/001
A7*	توجه به نظرات، پیشنهادات، و درخواست‌های ...	3	3/11	1/24	1/75	0/001

جدول 5: نتیجه آزمون فریدمن برای شاخص‌های مؤلفه ارتباط با دانشجو

ردیف	شاخص‌های مؤلفه ارتباط با دانشجو	متوسط	رتبه
A1	رعایت ادب و نزاکت در برخورد با دانشجویان	3/19	5
A2	حفظ اسرار دانشجویان	3/65	5
			3

نتایج جدول 4 نشان می‌دهد که میانگین نظرات پاسخگویان در تمامی شاخص‌های مؤلفه ارتباط با دانشجو به غیر از شاخص امکان ایجاد ارتباط با استاد در مواقع لزوم خارج از کلاس؛ به طور معناداری از سطح متوسط 3 بزرگتر می‌باشند ($P \leq 0.05$). جدول شماره 5 نتایج آزمون فریدمن برای شاخص‌های مؤلفه ارتباط با دانشجو را نشان می‌دهد. از آنجایی که در آزمون تی و جدول 4، میانگین شاخص امکان ایجاد ارتباط با استاد در مواقع

بحث

نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که از 27 شاخص مورد مطالعه، از نظر دانشجویان تنها شاخص امکان ایجاد ارتباط با استاد در مواقع لزوم خارج از کلاس بالاتر از سطح متوسط نمی‌باشد و در سایر موارد شاخص‌ها به‌طور معنادار بالاتر از این مقدار بودند. به نظر می‌رسد که شاخص مذکور تنها شاخصی است که انتظارات دانشجویان را در فضای خارج از کلاس تبیین می‌کند، و نتیجه حاصل شده بیان می‌دارد که فضای درونی کلاس اهمیت بسیار بالاتری برای آنها نسبت به ایجاد ارتباط با اساتید در مواقع اضطراری در محیطی خارج از کلاس دارد. بنابراین اساتید تربیت بدنی عمومی باید تمرکز کامل خود را بر روی ارتباط مناسب با دانشجویان در درون کلاس، بهبود ویژگی‌های شخصیتی خود، بهبود وضعیت مهارتی و علمی و همچنین کسب دانش بیشتر و به روزتر متمرکز نمایند.

در میان شاخص‌های مرتبط با مؤلفه ارتباط با دانشجو شاخص پرهیز از شوخی و طنزهای ناشایست، جلب اعتماد و احترام به دانشجویان، حفظ اسرار دانشجویان، پرهیز از توبیخ و سرزنش دانشجو به جهت عدم توانایی در اجرای مهارت، رعایت ادب و نزاکت در برخورد با دانشجویان، و توجه به نظرات، پیشنهادات، و درخواست‌های منطقی و معقول دانشجویان؛ به ترتیب در اولویت قرار گرفتند. همان‌طور که مشخص است این شاخص‌ها منبعث از اخلاق و رعایت اصول اخلاقی توسط اساتید تربیت بدنی در ارتباط با دانشجویان و محیط کلاس است که این یافته بیان می‌دارد که موضوع اخلاق در تدریس بسیار پر اهمیت و با ارزش است (19) و به رعایت این مؤلفه‌ها توسط اساتید تاکید می‌کند. اخلاق جمع خلق و به معنای نیرو و سرشت باطنی انسان است که تنها با دیده بصیرت و غیر ظاهر قابل درک است (20). اخلاق همان‌گونه که جزئی تفکیک‌ناپذیر از تدریس و حرفه معلمی است، بخشی مهم از بدنه ورزش و تربیت بدنی نیز می‌باشد، لذا اساتید تربیت بدنی در دانشگاه‌ها باید ملزم به رعایت اصول اخلاقی در ابعاد مختلف خود در محیط آموزشی باشند که شاخص‌های ارائه شده در این بخش می‌تواند به‌عنوان کدهای اخلاقی¹⁴ لازم مطرح شوند.

A4	جلب اعتماد و احترام به دانشجویان	3/80	2
A5	پرهیز از شوخی و طنزهای ناشایست	3/85	1
A6	پرهیز از توبیخ و سرزنش دانشجو به جهت عدم توانایی در اجرای مهارت	3/65	5/3
A7	توجه به نظرات، پیشنهادات، و درخواست‌های منطقی و معقول دانشجویان	2/86	6
آماره آزمون			
N		375	
کای اسکوار		105/21	
درجه آزادی		5	
سطح معناداری		0/001	

بر همین اساس جدول شماره 6، نتیجه نهایی مربوط به سایر شاخص‌ها در مؤلفه‌های ارزشیابی، ویژگی‌های شخصیتی، رشد و ارتقاء دانشجو، و داشتن برنامه و به روز بودن؛ را نشان می‌دهد.

جدول 6: نتیجه نهایی مربوط به سایر مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای اساتید تربیت بدنی عمومی

FR	t	$\hat{\sigma}^2$	FR	t	$\hat{\sigma}^2$
4	* 4/41	C6	1	* 5/85	B1
1	* 3/34	D1	2	* 2/28	B2
3	* 2/71	D2	3	* 5/58	C1
4	* 2/29	D3	2	* 6/14	C2
2	* 2/81	D4	5/5	* 2/96	C3
2	* 1/94	E1	1	* 11/33	C4
1	* 7/12	E2	5/5	* 2/96	C5

براساس نتایج نهایی در جدول 6، میانگین تمامی شاخص‌های مورد مطالعه به‌طور معناداری از سطح متوسط بالاتر می‌باشند. همچنین در این جدول در ستون دوم نتایج، رتبه هر شاخص براساس آزمون فریدمن مشخص شده است.

بالا دارا باشند. همچنین درک میزان فشار حاصل از تمرین و آزمون‌های عملی از ویژگی‌های مهم یک استاد تربیت بدنی است که علاوه بر کمک به وی در جهت طراحی و ارائه صحیح تمرینات و آزمون‌ها و همکاری و مشارکت با دانشجویان، گاهی از بروز بسیاری از حوادث ناگوار جلوگیری می‌نماید.

اما مؤلفه بسیار مهمی که شاید به نوعی شاخص‌های آن برای اساتید تربیت بدنی قابلیت توجه بیشتری داشته باشند، مؤلفه داشتن برنامه و به روز بودن است. یک استاد دانشگاه باید به طور کامل به موضوع مورد تدریس خود احاطه داشته و از دانش کافی در این زمینه برخوردار باشد و مطمئن باشد که محتوای ارائه شده دقیق، درست، به روز و متناسب با دوره مورد نظر است (22). امروزه ورزش و علم آن همواره در حال توسعه و پیشرفت است، لذا لازم است که اساتید تربیت بدنی به طور پیوسته با مطالعه زیاد دانش خود را به روز نمایند. مطالعات پیوسته، این امکان را به اساتید می‌دهد که برنامه درسی آنها در طول ترم و همچنین سالیان مختلف، همواره منطبق بر علم روز ورزش باشد و تمرینات و آزمون‌های مورد استفاده نیز بر اساس جدیدترین روش‌های ارائه شده طراحی گردند. از طرفی اشراف اساتید بر روی مهارت‌های ورزشی، و توانایی بالای جسمانی آنها در جهت آموزش دانشجویان می‌تواند نقش مهمی در بهبود عملکرد آموزشی آنان داشته باشد.

مؤلفه رشد و ارتقاء دانشجو نیز شامل دو شاخص توجه به رشد تهذیب نفس و تعالی شخصیت در خود و دانشجویان، و جلوگیری از دل زدگی دانشجویان و علاقه مند نمودن آنها به ورزش است، که در پژوهش حاضر مورد ارزیابی قرار گرفت. استاد باید در تکامل شناختی دانشجویان مشارکت فعال داشته باشد و از اعمالی که همراه با تبعیض یا استثمار دانشجو می‌شوند، بپرهیزد (10). یکی از پیش زمینه‌های ایجاد تعالی و علاقه مندی در دانشجویان احترام به آنهاست. اهمیت و احترام به افکار دانشجو منجر به تحقق خودباوری و اعتماد به نفس در آنها می‌شود و دانشجویان در صورت پذیرفته شدن از جانب اساتید، فرآیند تحصیل خود را با سلامت، علاقه‌مندی و موفقیت بیشتری طی می‌کنند (23).

نتایج تحلیل عاملی اکتشافی دو شاخص رعایت عدالت در برخورد با دانشجویان به ویژه در ارزشیابی و نمره‌دهی، و استفاده از ارزشیابی نسبی در مورد عملکرد مهارتی دانشجو؛ را به‌عنوان زیر مجموعه برای مؤلفه بسیار با اهمیت ارزشیابی معرفی نمود. ارزشیابی معتبر به عنوان یکی از الزامات معلمی در دانشگاه‌های معتبر جهان است (10) و استاد بایستی در ارزشیابی دانشجویان از روش‌های معتبر استفاده کرده و شفاف و بی‌طرف باشد و متناسب با اهداف آموزشی دوره، دانشجویان را ارزشیابی نماید. ارزشیابی معتبر دانشجویان با اینکه جزء کدهای اخلاق حرفه‌ای استاندارد اغلب کشورهای جهان هستند، اما اغلب مدرسان دانشگاه‌ها بدون آمادگی قبلی در این زمینه وارد این حرفه می‌شوند (21). برای نمونه اغلب مدرسان فرآیند آموزش و تدریس را از راه آزمون و خطا و در حین کار با دانشجویان یاد می‌گیرند. از طرفی دلیل پر اهمیت بودن مؤلفه ارزشیابی برای اساتید تربیت بدنی متفاوت بودن این مقوله با سایر دروس است، چرا که ارزشیابی دانشجویان در واحد تربیت بدنی عمومی به صورت عملی و بر اساس توانایی جسمانی؛ و در واحد تربیت بدنی عمومی بر اساس سطح مهارتی آنان انجام می‌پذیرد. ایرادی که به بسیاری از اساتید دروس تربیت بدنی عمومی وارد است، آن است که آنها برای ارزشیابی دانشجویان از روش‌های مطلق و نمره‌های ملاک استفاده می‌کنند، درحالی که تفاوت در توانایی جسمانی و سطح مهارتی افراد مختلف و همچنین تمایز در میزان یادگیری آنها؛ استفاده از روش‌های ارزشیابی نسبی را مناسب تر نمایان می‌کند (1 و 2). روش ارزشیابی نسبی نیز در ابتدا باید به سطوح اولیه جسمانی و مهارتی خود دانشجو و میزان پیشرفت آن در طول ترم تحصیلی و آزمون‌های پایان ترم توجه داشته باشد؛ و در مرحله بعد دانشجویان نسبت به یکدیگر سنجیده شوند.

دیگر مؤلفه مورد بحث در این پژوهش ویژگی‌های شخصیتی بود. داشتن انگیزه کافی برای حضور در کلاس و آموزش مهارت‌های ورزشی؛ داشتن روحیه و انگیزه لازم جهت همکاری در اجرای مهارت دانشجو؛ و مسئولیت‌پذیری در قبال آموزش صحیح مهارت‌های ورزشی با دانشجویان؛ از جمله ویژگی‌هایی است که اساتید تربیت بدنی باید به‌طور ویژه آنها را در سطوح

نتیجه‌گیری

متعاقبا موجب پررنگ نمودن ارزش این درس در دراز مدت خواهد شد. پابندی اساتید تربیت بدنی به اصول و ارزش‌های اخلاق حرفه‌ای، هم از منظر توسعه فرهنگ مبتنی بر اخلاقیات و هم از منظر انتقال صفات ممیزه و ویژگی‌های برجسته انسانی به دانشجویان و در نتیجه اشاعه آنها در جامعه می‌تواند بسیار حائز اهمیت باشد.

ملاحظه‌های اخلاقی

موضوعات اخلاقی همچون؛ سرقه ادبی، رضایت آگاهانه؛ انتشار چندگانه و ... در پژوهش حاضر مورد توجه قرار گرفته‌اند.

واژه‌نامه

1. Professional Behavior	رفتار حرفه‌ای
2. Personal Behavior	رفتار شخصی
3. Ethics Science	علم اخلاق
4. Professional Ethics	اخلاق حرفه‌ای
5. Professional Ethics Principles	اصول اخلاق حرفه‌ای
6. Educational Ethics	اخلاق آموزشی
7. Educational - Learning Process	فرایند یاددهی - یادگیری
8. Ethics Responsibilities	مسئولیت‌های اخلاقی
9. Social Development	توسعه اجتماعی
10. Educational Systems	سیستم‌های آموزشی
11. Positive Attitude	نگرش مثبت
12. Public Health	سلامت عمومی
13. General Physical Education	تربیت بدنی عمومی
14. Codes of Ethics	کدهای اخلاقی
15. Ethics prism	منشور اخلاقی

منابع

1. Farmahani-Farahani M, Behnam-Jam L. (2012). investigates the observance of professional ethics

امروزه اعتقاد بر این است که تربیت بدنی و ورزش به‌عنوان بخش مهمی از نظام تعلیم و تربیت عملی در سطح جامعه، سهم زیادی در تندرستی و تربیت نسل جوان و دانشجویان کشور دارد، به‌همین دلیل متخصصان رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی، تنها برنامه عملی که اجرای آن را به صورت آموزشی از دوره دبستان تا پایان دانشگاه و حتی تا پایان عمر به صورت مستمر ضروری می‌دانند، فعالیت‌های حرکتی و ورزشی است. از آنجا که بسیاری از دانشجویان رشته‌های مختلف دانشگاه‌ها پس از فراغت از تحصیل، روانه بازار کار و خدمات اجتماعی می‌شوند، برای انجام موفقیت آمیز وظایف خود، علاوه بر اینکه باید از تخصص و آمادگی شغلی و کارایی لازم برخوردار باشند، باید جسم و روح سالم و آمادگی جسمی کافی داشته باشند تا بتوانند خدمات تخصصی مطلوبی به مردم و جامعه ارائه دهند (20).

سه گروه اصلی تاثیرگذار و تاثیرپذیر مرتبط با کارکرد آموزشی دانشگاه عبارتند از: مدیران و سیاست‌گذاران، اساتید و اعضای هیئت علمی، و دانشجویان؛ که در این میان، اساتید و اعضای هیئت علمی نقش اصلی را در اداره و هدایت امر آموزش بر عهده دارند، و از آنجا که محیط‌های آموزشی و بالخصوص دانشگاه‌ها، وظیفه‌ای خطیر در جهت تربیت افراد و رشد و توسعه جامعه ایفا می‌کنند، تبیین کدهای اخلاقی و ضرورت رعایت آنها در این گونه محافل اهمیت بیشتری پیدا می‌کند (9). متأسفانه اکثر دانشگاه‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، منشور اخلاقی¹⁵ تعریف شده‌ای در مورد اعضای هیئت علمی ندارند و این موضوع پیرامون اساتید تربیت بدنی که نقش مهمی در ارتقاء سلامتی دانشجویان، و ایجاد روحیه و انگیزش در آنان دارند، نمود بیشتری پیدا کرده است، و شاید این موضوع یکی از دلایل عمده کم یا بی ارزش شدن این درس در جوامع دانشگاهی ایران باشد. تبیین منشور و رعایت کدهای اخلاق حرفه‌ای توسط اساتید تربیت بدنی علاوه بر ایجاد یک مسیر صحیح جهت حرکت اساتید، می‌تواند با بهبود عملکرد آنان، بستر افزایش بهره‌وری این درس در بین دانشجویان را فراهم نماید که این مقوله

- intervention. *British Journal of Sports Medicine*; 40: 367-371.
13. Afzal-Pour ME, Zerang M, Khoshbakhti J. (2007). Assessing the physical education course implementation in first and second degree of elementary schools in South Khorasan province. *Research in Sport Science*; 5: 107-125. (In Persian).
  14. Bonyan A, Kashef M. (2005). Assessing the content and method of evaluation of general physical education in universities. *Research in Sport Science*; 5: 15-26. (In Persian).
  15. Sayar-Nejad J, Mozaffari AA. (2007). condition of education, human resources, facilities, and budget for general physical education in Azad Universities of area 3 from managers point of view, Teachers and students. *Move*; 21: 41-56. (In Persian).
  16. Kargar-Fard M. (2007). Organizing the evaluation of general physical education. *Olympics*; 15(1): 15-25. (In Persian).
  17. Najafzadeh MR, Khabiri M, Mozaffari SAA. (2010). condition of education, and facilities for physical education in Azad Universities from managers and tutors point of view. *Beyond Management*; 4(13): 189-213. (In Persian).
  18. Stezler JE, James M, Fenster MJ, Langford G. (2004). Attitudes toward physical education: a study of high school students from four countries Austria, Czech Republic, England, and USA. *College Students Journal*; 1: 3-15.
  19. Mirmohammadi-Meybodi SJ, Mazloomi-Mahmoodabadi SS, Sharifpour Z, Shahbazi H, Mohammadloo A. (2012). Assessing the characteristics of effective teaching from Students of Yazd Medical University point of view. *Education Development of Zanjan Medical University*; 5(9): 52-62. (In Persian).
  20. Deilami A, Azarbajejani M. (2000). *Islamic Ethics*. 2nd edition. Qom: Spiritual Publications Office. (In Persian).
  21. Glick AD, Merenstein GB. (2007). addressing the hidden curriculum: Understanding educator professionalism. *Med Teach*; 29 (1): 54-57.
  22. Boon H J. (2011). Raising the bar: Ethics education for quality teachers. *Aust J Teach Educ*; 36 (7): 76-93.
  - in education among Shahed University board members. *Ethics in Science & Technology*; 7(1): 1-10. (In Persian).
  2. Karampourian A, Imeni B, Tork-Zaban P. (2013). assessment of attitude toward professional ethics among Hamedan`s school of Dentistry board members in 2012. *Research in Dentistry*; 10(1): 43-51. (In Persian).
  3. Brands WG, Bronkhorst EM, Weli JV. (2011). Professional ethics and cynicism amongst Dutch dental students. *Eur J Dent Educ*; 15(4): 205-209.
  4. Airaksinen T. (1998). Professional ethics. *Encyclopedia of Applied Ethics*; 3: 671-681.
  5. Arasteh HR, Jahed HA. (2011). Ethics in Universities and higher education centers: an option for improving behaviors. *Neshat Elm*; 1(2): 31-40. (In Persian).
  6. Salimi M, Soltanhoseini M, Ghasemi H, Torkian Valashani S. (2012). The ranking of the obstacles improving professional ethics in sport media. *Quarterly Journal of Communication Research*; 18(4): 9-29. (In Persian).
  7. Shir-Mohammadi M, Asghari-Zade E. (2010). Pathology of professional ethics in consult institutes. *Ethics in Science & Technology*; 5(1,2): 74-83. (In Persian).
  8. Boozarjomehri F, Mansoorian M, Harandi Y, Boozarjomehri H. (2013). Assessment of professional ethics among professors of Yazd medical university from student`s point of view. *Medical Science Research and Development Center*; 3(11): 44-52. (In Persian).
  9. Vasegh-Rahimparvar F, Nasiriani L, Faraj-Khoda T, Bohrani N. (2014). Observance of professional ethics codes among obstetrics of Tehran health centers in 1392. *Ethics and History of Medicine*; 7(2): 37-46. (In Persian).
  10. Imani-Pour M. (2012). Principles of professional ethics in education. *Ethics and History of medicine*; 5(6): 25-38. (In Persian).
  11. Motahhari M. (2012). education and training in Islam. Tehran: Alzahra Publications. P. 47-48. (In Persian).
  12. Christodoulos AD, Duda HT, Polykratis M, Tokmakidis SP. (2006). Attitudes towards exercise and physical activity behaviors in Greek schoolchildren after a yearlong health education

23. Nemati MA, Mohseni HS. (2010). Ethics in higher educations: elements, requirements and strategies. Tehran: Strategic research publications. (In Persian).